

Valtiovarainministeriölle
kirjaamo.vm@gov.fi

Lausunto

1 (4)

14.12.2023

Viite: Hanke: VM109:00/2023

Elinkeinoelämän keskusliitto EK:n lausunto hallituksen esitysluonnoksesta Tullin rikostorjuntalain 3 luvun muuttamisesta

Kiitämme lausuntomahdollisuudesta ja toteamme luonnoksesta seuraavaa:

Yleistä

Keskitymme lausunnossamme erityisesti niihin esityksen kohtiin, jotka liittyvät yrityksille osoitettaviin tietopyyntöihin tai muihin toimenpiteisiin.

Tullin rikostorjuntalain 3 luvun salaisia pakkokeinoja koskeviin säännöksiin ehdotetaan useita muutoksia, joilla olisi vaikutusta myös luvussa tarkoitettujen tieto- tai toimenpidepyyntöjen kohteena oleviin yrityksiin, erityisesti teleoperaattoreihin.

Kiinnitämme huomiota siihen, että kaikkien edun nimissä velvoittavien säännösten on oltava niin yksiselitteisiä ja selkeitä, ettei niihin jää tulkinnanvaraa. Sääntelyn tulee noudattaa perusoikeuksien yleisiä rajoitusedellytyksiä, kuten rajoituksen tarkkarajaisuutta ja täsmällisyyttä, rajoittamisen perusteena olevien syiden hyväksyttävyyttä, rajoituksen suhteellisuutta suojattavaan etuun nähden, oikeusturvajärjestelyjen riittävyttä ja rajoituksen ristiriidattomuutta Suomen kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden kannalta. Tulkinnanvaraisuus lisää yksittäisiin pakkokeinopäätöksiin kuluva selvittelyaikaa operaattorilla ja hidastaa tietojen saamista viranomaisen kannalta. Tulkinnanvaraisuus estää myös automaation käytön työvaiheissa ja pakottaa operaattorit manuaalisiin työnkulkuihin. Näin se ei tietenkään ole kenenkään etu.

Televalvonnasta päättäminen (6 §)

6 §:ään ehdotetuista muutoksista seuraisi, että jatkossa televalvontalupaa koskevassa hakemuksessa ja päätöksessä ei enää lueteltaisi erikseen kaikkia niitä telepäätelaitteita tai -osoitteita, joita vaatimus tai päätös koskee, vaan tuomioistuimien voisi myöntää luvan viesteihin, jotka ovat lähtöisin epäillyn hallussa olevasta tai hänen oletettavasti muuten käyttämästä teleosoitteesta tai telepäätelaitteesta taikka vastaanotettavina tällaiseen laitteeseen näitä osoitteita tai laitteita yksilöimättä. Muutoksen takia Tullin ei tarvitsisi hakea erikseen yksittäisiä lupia myöskään

Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö
Markku Rajamäki

14.12.2023

sellaisille henkilön hallussa oleville teleosoitteille tai -laitteille, jotka selviävät vasta luvan myöntämisen jälkeen.

Tämä vaikuttaa luonnollisten henkilöiden oikeuksiin kohdistuviin riskeihin. Teleoperaattoreilla ei välttämättä ole käytössään ajantasaista tietoa esimerkiksi liittymän käyttäjistä, eikä teleoperaattoreiden vastuulla ei voi olla selvittää, mitä liittymiä henkilöllä on käytössään. Pykälään ehdotetusta muutoksesta ei saa siten aiheutua lisätyötä teleoperaattoreille.

Viestinnän luottamuksellisuutta ei myöskään tule vaarantaa epäselvällä käyttäjätiedolla. Kun esitetyn muutoksen jälkeen hakemuksen kohteena olevia telepäätelaitteita tai -osoitteita ei enää tarvitsisi yksilöidä, ei edes niiden liittymien osalta, jotka Tulli tietää olevan tiedossa olevan epäillyn hallussa, tuomioistuunkaan ei enää voisi varmistua siitä, millä perusteilla niiden voidaan katsoa olevan epäillyn hallussa. Tämän harkinnan ja arvioinnin tulisi nähdäksemme kuitenkin olla osa luvan myöntämiseen liittyvää harkintaa.

Lisäksi 6 §:n 5 momentin 2 kohdan ehdotetuista muutoksista seuraisi, että henkilön ollessa tuntematon televalvontaa koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä olisi edelleen mainittava toimenpiteen kohteena oleva teleosoite tai telepäätelaitte. Vaatimus ja päätös tulisi kuitenkin kohdistaa teleosoitteen tai telepäätelaitteen sijasta tiettyyn henkilöön välittömästi sen jälkeen, kun hänet pystytään nimeämään.

Laite- ja liittymäkohtaisuudesta luopumista on perusteltu esityksessä sillä, että se aiheuttaa samassa asiassa useita peräkkäisiä televalvontalupien valmistelu- ja käsittelyprosesseja sekä Tullissa että tuomioistuimissa. Muutokset tulevat kuitenkin lisäämään oleellisesti teleoperaattoreihin kohdistuvien viranomaiskyselyjen volyyminä. Samoin viranomaisten asiantuntijuus korostuu ja virkavastuu laajenee.

Peitelty tiedonhankinta (11 §)

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, jonka mukaan Tulli saa kohdistaa henkilöön peiteltyä tiedonhankintaa tietoverkossa, jos henkilön lausumien tai muun käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän rikokseen, josta säädetty ankaran rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta.

Esitysluonnoksen perusteluiden mukaan tietoverkossa suoritettavalle peiteltylle tiedonhankinnalle olisi perusteltua olla alempi kynnyksinä kuin muulle peiteltylle tiedonhankinnalle, koska tietoverkossa tapahtuvalle ihmisten väliselle vuorovaikutukselle on tyypillistä, ettei toisen osapuolen henkilöllisyyttä aina tiedetä, vaan tämä voi esiintyä esimerkiksi nimimerkillä. Lisäksi tietoverkossa tapahtuvan peiteltyyn tiedonhankinnan dokumentointi voidaan toteuttaa helpommin ja tarkemmin kuin muussa peiteltyssä tiedonhankinnassa, eikä tietoverkkoympäristössä ole

Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö
Markku Rajamäki

14.12.2023

perustelujen mukaan myöskään tavanomaisen peiteltyä tiedonhankinnan mahdollisia turvallisuusriskejä.

Huomioiden sen, kuinka laajasti ihmiset nykyään hoitavat asioitaan tietoverkoissa ml. henkilökohtainen, yksityinen viestintänsä, kategorinen ajatus siitä, että yksityisyyden suojaan puuttuvien toimien kynnyksellä saisi tietoverkoissa olla alempi kuin muutoin on täysin kestävä. Suhtaudumme hyvin kriittisesti esitettyyn perusteeseen rapauttaa yksityisyyden suoja tietoverkoissa.

Teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkiminen (21 §)

Säännöksen 2 momentista ehdotetaan poistettavaksi rajoitus siitä, että teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkimiseksi saadaan käyttää ainoastaan sellaista teknistä laitetta, jota voidaan käyttää pelkästään tähän tarkoitukseen. Toimintaan soveltuvan laitteen ominaisuuksia ei siten jatkossa rajattaisi. Olennaista tämän sijaan olisi, että pykälän perusteella esitutkintaviranomainen voisi muiden edellytysten täytyessä jatkossakin hankkia teknisillä laitteilla vain teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietoja.

Huomautamme, että eduskunnan perustuslakivaliokunta esitti viime vuonna sekä pakkokeinolain 10 lukuun ehdotettujen muutosten käsittelyn yhteydessä, että poliisilain 5 lukuun ehdotettujen muutosten käsittelyn yhteydessä, ettei tuolloin esitettylle edellä kerrotuille vastaaville rajoituksen poistamiselle ollut esitetty riittäviä perusteluja. Pakkokeinolain 10 luvun osalta myös eduskunnan lakivaliokunta ehdotti mietinnössään, ettei hallituksen esityksen mukaista rajoituksen poistamista tehtäisi. Poliisilain 5 luvun osalta samaa esitti mietinnössään puolestaan eduskunnan hallintovaliokunta. Kumpaakaan lakia ei valiokuntien kannanottojen vuoksi näiltä osin muutettu ehdotetulla tavalla.

Kiinnitämme lisäksi huomiota siihen, että kun pakkokeinoilla loukataan perusoikeuksia, vähimmän haitan periaate edellyttää, että loukataan vain sen verran kuin tarpeen eli hankitaan vain se tieto, mikä tarpeen. Tästäkään näkökulmasta emme näe perusteltuna, että viranomainen voisi käyttää laitetta, joka mahdollistaa muunkin tiedon kuin teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkimisen. Kun viranomaista lisäksi sitovat säännökset myös ns. ylimääräisen tiedon käyttämisestä ja poistamisesta, ensisijaista tulee olla kuitenkin huolehtia siitä, että ylimääräistä tietoa syntyisi mahdollisimman vähän.

On erittäin tärkeää huolehtia, ettei teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkimisen helpottaminen eri teknisillä laitteilla myöskään aiheuta häiriötä verkoille. Nykyisen lain mukaan laitteen vaatimustenmukaisuus tarkastetaan viranomaisen toimesta. Mikäli laitteen ominaisuudet jatkossa olisivat moninaisemmat, häiriöiden riski verkoissa lisääntyisi nykyisestä.

Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö
Markku Rajamäki

14.12.2023

Nyt Tullin rikostorjuntalain osalta ei ole nähtävissä perusteluja, miksi nyt tulisi päätyä toisenlaiseen lopputulokseen. Ehdotamme, että luonnoksen ehdotus rajoituksen poistamisesta poistetaan jo lopullisesta hallituksen esityksestä.

Teleyrityksen oikeus korvaukseen

Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 299 §:n mukaan teleyrityksellä on oikeus saada valtion varoista korvaus yksinomaan viranomaisen avustamiseksi hankittujen järjestelmien, laitteistojen ja ohjelmistojen investoinneista ja ylläpidosta aiheutuneista välittömistä kustannuksista. Kuten olemme aiemminkin lausuneet, pidämme erittäin tärkeänä, että sääntelyä tulisi muuttaa siten, että teleyrityksillä olisi aina oikeus täysimääräiseen korvaukseen kaikista viranomaisten avustamisesta aiheutuneista kustannuksista, myös henkilöstökustannuksista.

Asiaan on yleisellä tasolla kiinnittänyt huomiota myös eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta lausunnossaan LiVL 1/2022 vp, jonka se antoi komission ehdotuksista tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen toisen lisäpöytäkirjan allekirjoittamista ja ratifioimista koskeviksi neuvoston päätöksiksi eduskunnalle annetusta valtioneuvoston kirjelmästä U 77/2021 vp.

Viittaamme lisäksi Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto FiCom ry:n asiassa antamaan lausuntoon.

Kunnioittavasti

Elinkeinoelämän keskusliitto EK
Lainsäädäntö ja hallinto

Tommi Toivola
Johtaja